

Aslı'nın Gökyüzü Gözlem Günü...

Burcu Parmak
Çizim: Esin Özbek
Bilim Çocuk dergisinin 186. sayısının ekidir.

Aslı ve ailesi hep birlikte gökyüzü gözlemi yapacaklar. Gözlem yapmak için çok uygun bir gün. Gökyüzünde hiç bulut yok. Üstelik de bu gece Ay, hilal evresinde olacak, yani incecik görünecek ve erkenden batacak. Aslı'nın gözlem defteri, kalem, Bilim Çocuk Dergisi hazır. Yanlarına üzerine oturmak için kilim de alacaklar. Birazdan evden çıkacaklar ve kent ışıklarından az etkilenen bir bölgeye gidecekler...

Güneş'e bakın!
Ne güzel görünüyor...

Bazen akşam Güneş batarken
ona doğrudan bakabiliyoruz ama
gün ortasında Güneş'e bu şekilde
bakmamak gerekiyor. Çünkü Güneş
ışınları gözlerimize zarar verebilir.

Güneş neden turuncu
görünüyor?

Güneş ışınları aslında birçok renkten oluşur. Ancak
biz Güneş'i normal zamanlarda parlak beyaz, günbatımı
sırasında da genellikle turuncu görürüz. Bunun nedeni
gün batımı sırasında Güneş ışınlarının atmosfere eğik olarak
girmesi. Bu durumda öğle saatlerinde atmosfere giren ışınlara
göre daha uzun yol katediyorlar. İlginç değil mi? Dahası da
var... Güneş ışınları, atmosferde ilerlerken toz parçacıkları
ve gaz molekülleriyle çarpışarak saçılır. Atmosferde daha
uzun yol kat eden ışınlar daha çok sayıda molekülle çarpışır.
Beyaz ışığı oluşturan ışıklardan mavi ve maviye yakın olanlar bu
çarpışmalardan daha çok etkilenir ve dağılır. Yani bu ışınlar bize
normalden daha az ulaşır. Bu nedenle günbatımında daha çok
turuncu ve kırmızı renkleri görürüz.

Çocuklar, doğuya bakın! Orası gökyüzünün geri kalanından daha koyu renkte gibi görünüyor. Buna neyin yol açtığını biliyor musunuz?

Dünya'nın gölgesinin bu şekilde görüldüğünü bir yerde okumuştum.

Evet, gölge giderek gökyüzünü kaplayacak ve hava kararacak.

Kim bana gezegenlerin adlarını sırasıyla sayacak?

Ben, ben! Merkür, Venüs, Dünya, Mars, Jüpiter, Satürn, Uranüs, Neptün!

Gezegenleri de mi göreceğiz bu gece?

Satürn'ü görebiliriz. Hatta en parlak uydusu olan Titan'ı bile görürüz belki.

Aaa! Satürn'ün de mi uydusu var? Dünya'nın uydusu Ay gibi mi?

Elbette! Hem de o kadar çok ki. Haydi sayısını tahmin edin!

10!

33!

20!

Satürn'ün bilinen 62 uydusu var! Biz dürbünle diğerlerinden çok daha büyük olan Titan'ı görebiliyoruz.

İşte, Satürn orada! En büyük ve en parlak olan!

Bilim Kampı'ndayken bizi sırtüstü yere yatırıp gözlerimizi bir süre kapalı tutturmuşlardı. Sonra gözlerimizi açtığımızda ilk anda gördüğümüz en parlak üç yıldızın Yaz Üçgeni'ni oluşturduğunu söylemişlerdi.

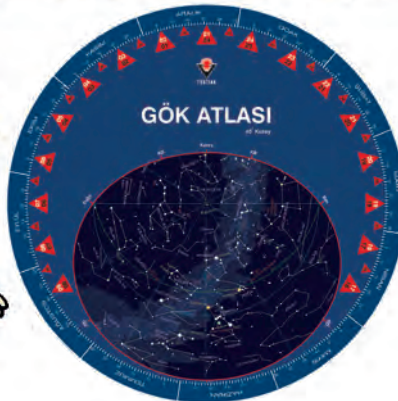
Bakin! Yıldızlar artık iyice belirginleşti. Hangi yıldızın hangi takımyıldıza ait olduğunu bulmaya çalışmak tıpkı bulmaca çözmeye benziyor. İpuçlarını iyi değerlendirmek önemli.

Yaz Üçgeni, üç ayrı takımyıldızın en parlak yıldızlarından oluşur. Bunlardan Vega, Lir Takımyıldızı'na; Deneb, Kuğu Takımyıldızı'na; Altair de Kartal Takımyıldızı'na aittir. Yaz Üçgeni ve bu üç takımyıldız, diğer takımyıldızları bulmamızı kolaylaştırır. Bu üç takımyıldızın konumlarını gök atlasında belirledikten sonra yakınlarındaki diğer takımyıldızları da bulabiliriz.

Gök atlası, yıldızların gökyüzündeki konumlarını gösteren bir haritadır. Bu haritadan bulunduğumuz yere, tarihe, hatta saate göre yıldızların konumlarını bulabiliriz.

Gökyüzünde hemen bulabileceğimiz bir takımyıldız var, Büyük Ayı. Şekli kepçeye benzediği ve çok belirgin olduğu için Büyük Ayı'yı bulmak çok kolay!

Hayır, o başka bir yıldız. Kutupyıldızı'nı bulmak için çok kolay bir yöntem var.

Bilin bakalım Kutupyıldızı hangisi?

Şu mu?

Nasıl bulacağız Kutupyıldızı'nı? Öğretsenize bize de.

Büyük Ayı

Küçük Ayı

Kutupyıldızı

Büyük Ayı Takımyıldızı'nda,
kepçenin ağzının dış
kenarındaki iki yıldız görüyor
musunuz? Şimdi kolunuzu düz
tutun ve işaretparmağınızı
ileri doğru uzatın.

Parmağınızı, kepçenin ağzının
alt kenarındaki yıldızdan
üstündekine ilerliyormuş gibi
hareket ettirerek hayali bir
çizgi çizin. Sonra bu çizgiyi,
iki yıldız arasındaki uzaklığın
beş katı kadar aynı doğrultuda
devam ettirin. Ulaştığınız
nuktada çok parlak olmayan
bir yıldız göreceksiniz. İşte o
Kutupyıldızı!

Yıldızlar, “gökada” adı verilen dev gaz ve toz bulutları içinde yer alır. Evrende çok sayıda gökada bulunur. Bu gökadalardan biri Dünyamızın da içinde bulunduğu Samanyolu Gökadası’dır. Bu gökada, içerdiği milyonlarca yıldız nedeniyle geceleri kuşak biçiminde bir bulut gibi görünür.

Şu gördüğüm açık renkli şey
bulut mu?

Hayır!
O, “Samanyolu!”

Nasıl da ışıltı ışıltı parlıyor değil mi?

Gerçekten de buluta benziyor.

“Yıldız kayması” olarak bilinen olay aslında hızla atmosfere giren küçük bir göktaşının yanarak ilerlemesidir.

Haydi bakalım gidiyoruz!
Bu gecelik bu kadar yeter.

Gitmeyelim lütfen!

Yine geliriz merak etmeyin.
Gökyüzü her zaman bizi
bekliyor nasılsa!

